

Tomáš
Bandžuch

DLOUHÝ KROK DO TMÝ

historická
krimi

100
LET
NAŠEHO
STÁTU

DLOUHÝ
KROK
DO
TMY

**Tomáš
Bandžuch**

**DLOUHÝ
KROK
DO
TMY**

MYSTERY PRESS

2018

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představitvosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Tomáš Bandžuch, 2018

Cover Art © Jindřich Janíček, 2018

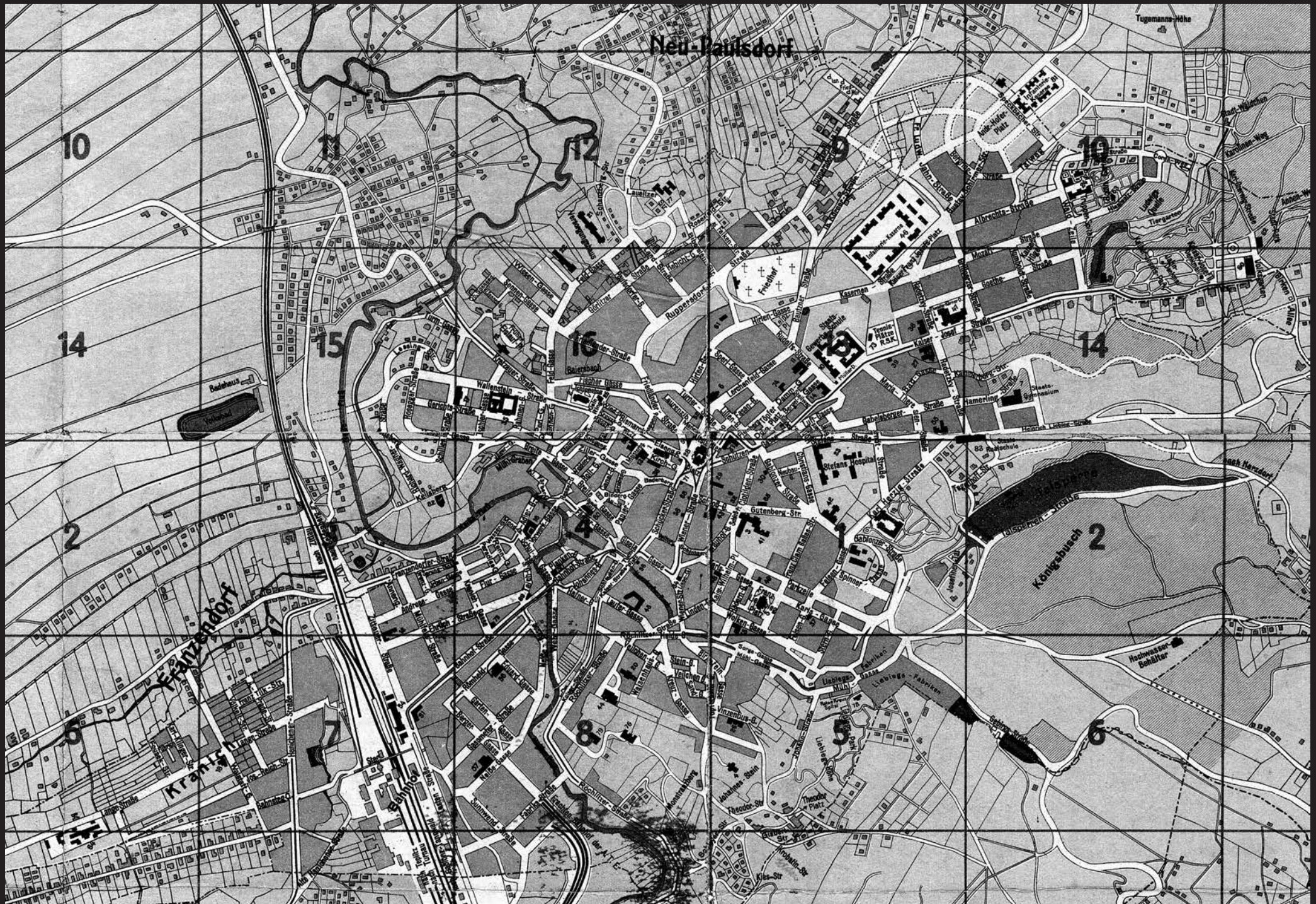
Czech Edition © Mystery Press, Praha 2018

ISBN 978-80-7588-091-8 (pdf)

Politický a školní okres Semilský

Nakreslil Jos. J. Fučík, správce školy ve Lhotě Bradlecké

PROLOG

STARÁ PAKA

26. března 1918

Vše bylo, jak má být.

Nic nebylo, jak má být.

Hudba s nablýskanými instrumenty. Pánové z okresního zastupitelstva nadýmající se pýchou. Lidé tlačící se podél kolejí. Děvčátko s kyticí, připravené odříkat oslavnou báseň. Četnictvo posbírané z novopackého i části semilského okresu ve špalíru. Hejtman Kozlanský se svým trochu nervózním úsměvem. A osazenstvo železniční stanice Stará Paka kmitalo podél kolejí – tu po té směrem na Liberec, tu po té k Lomnici nad Popelkou a hlavně pak směrem na Chlumeck nad Cidlinou. Zkrátka vše bylo, jak má být, když sem, do Podkrkonoší, zavítá po tolika letech Jeho císařské Veličenstvo.

Na druhou stranu všichni přítomní cítili, že vlastně nic není takové, jak by doopravdy být mělo. Teď, skoro po čtyřech letech války, už byli lidé příliš unavení, aby jásali tak, jak byli zvyklí při návštěvách staříčkého mocnáře. Navíc právě tady, v tomhle chudém kraji, kde si od nepaměti museli každou kůrku chleba tvrdě vydobýt. A kde teď zbývalo jen málo k tomu, aby vypukl skutečný hladomor.

Vždyť stačil jediný pohled na vyhublé lidi, co tu postávali jako mátohy a které jako kdyby vůbec netěšilo, že za pár okamžiků na vlastní oči uvidí panovníka. Jediný pohled na neklidně se rozhlížející četníky, kteří celou zimu museli co chvíli řešit případy, kdy právě tyhle chudáky z roubených chalup dohnal hlad ke krádeži nebo vloupání, a kterým zvolna docházelo, jak málo stačí, aby se dnešní slavnostní chvíle ošklivě zvrtila. Jediný pohled na okresní zastupitele, kteří rozhodně nestáli v uctivém tichu a bázni, ale polohlasem mezi sebou vedli téměř buřičské řeči o politice současné vlády.

Ale nikdo si to vše neuvědomoval tak bolestně jako okresní hejtman Udalrich Kozlanský. On sám už před několika měsíci před tou haldou přípisů, hlášení a stížností z celého Novopacka

a Hořicka definitivně kapituloval a teď jen doufal, že válka skončí dřív, než se tu stane něco, z čeho by se musel zodpovídat. Ostatně, jak dlouho to může trvat? Pár měsíců? Vždyť Rusko už padlo a Němci prý vítězně postupují i na západě.

Pokud tedy přežije císařskou návštěvu, bude mít vyhráno. A taky že ji přežije! Copak tyhle návštěvy neprobíhají pokaždé stejně? Copak snad nechal něco náhodě? Přichystaná byla hudba, pohoštění, slavnostní špalíry a proslovy. I to plavovlasé děvčátko s kyticí, které stálo jen pár kroků od něj a právě se vši silou snažilo nezapomenout veršičky, jež mu k téhle příležitosti složil novopacký řídicí učitel.

Od Ústí na liberecké trati zazněla píšťala lokomotivy a mezi lidmi to zaševalilo. Četníci se bez vyzvání začali stavět do pozoru a hudebníci přiložili ke rtům náústky.

„To by mě zajímalo,“ ozvalo se v ten moment odkudsi z houfu okresních zastupitelů, „co v Liberci Němcům nasliboval.“

Kozlanský o odstín zbledl a začal přemýšlet nad tím, zda má děvčátko s kyticí dost silný hlas, aby snad císař nezaslechl nějakou tu uštěpačnou poznámku.

Protože jakmile se do toho tihle místní mudrlanti jednou dají, není na světě síla, která by je přiměla dobrovolně umlknout, než ty své rozumy dovykládají.

A pochopitelně, že se nemýlil.

Zastupiteli se totiž vzápětí dostalo odpovědi od rozložitého muže s prošedivělým plnovousem, který zde reprezentoval dělnická družstva a zároveň jaksi mimochodem i novopacké národní socialisty.

„Co asi?“ zabručel. „Konec Českého království! Održení německých okresů! Nejdřív poněmčí Čechy, co zůstanou v pohraničí, a pak i nás ostatní.“

Přes ostrý březnový vítr náhle Kozlanský ucítil, že se začíná potit. A s každým socialistovým slovem mu čůrek potu stékal po zádech níž a níž.

„Plánují to už kolik let a teď, když si myslí, že mají vítězství na dosah, čekají, že jim Vídeň všechno splní... A Vilém v Berlíně se může uchechtat.“

Kolik lidí ho tak může slyšet? Deset, dvanáct? A všichni jen zahloubaně přikyvují a čekají, aby taky mohli říct svůj názor na vládou a německými poslanci zcela očividně plánovaný rozpad Českého království na českou a německou část. Přitom ještě před necelými dvěma roky by se mezi nimi dozajista našel někdo, kdo by socialistu obratem nahlásil za velezradu.

Naštěstí to mrmlání co nevidět přehluší sykot páry a skřípění brzd. A bude klid. A kdyby snad ne, tak...

Stržel pohledem ke strážmistru Hájkovi, který to tu měl na povel. Kdyby mu nařídil zjednat pořádek, sice by z toho mohly být mrzutosti, ale pořád lepší než skandál při vítání císaře.

V ten moment zpoza zatáčky vyfuněl císařský vlak. Hájek ještě rychle zkontroloval nastoupené četníky a sám si nenápadně upravil opasek. A Kozlanskému nezbylo, než si nasadit profesionální úřednický úsměv. Křečovitě se usmíval, i když ty hlasy za ním nejevily tendenci utichnout.

„Oni totiž cítí, že čas hraje proti nim. Že Češi jsou den ode dne silnější.“

„Jistě. Teď na poslední chvíli napínají všechny síly. I císaře už zapřáhli...“

„Jen nebojte, já mu to povím! Všechno mu to řeknu...“

Hejtmanův úsměv stále více připomínal voskovou masku. Teď, když vlak začal brzdit, už s těmihle lidmi nemohl nic udělat, ani kdyby chtěl. A navíc se právě tihle musí s císařem sejt. Neboť tak velel neměnný řád návštěv nejvyššího panstva.

Udělal pár kroků a hmátl po děvčátku s kyticí, aby ho měl před sebou jako záštitu před případným císařovým hněvem. Kdyby ho mohl pokaždé, když se věci začnou vyvíjet špatně, postrčit dopředu, aby jako hrací strojek zarecitovalo dojmavou básničku... Možná, že ho právě něco takového zachrání.

Dívka vykřikla, ale její hlas zanikl v pískotu lokomotivy a skučení brzd.

Lidé začali jako na povel mávat a provolávat slávu a kapela okamžitě spustila *Zachovej nám, Hospodine*.

Hlasy kdesi za Kozlanského zády zakolísaly a konečně umlkly.

Vlak už skoro stál, když ze dveří jednoho z vagonů vyhlédl do tmava osmahlý chlap v uniformě důstojníka horských myslivců, rychle pohledem přeletěl dav na nádraží a seskočil na perón. A ještě než vlak zastavil úplně, přešel chvatným krokem těch pár metrů a postavil se vedle Kozlovského.

„Všechno v pořádku, pane okresní hejtmane? Bezpečnost zajištěna?“

Byla to sice měkce splývavá vídeňská němčina, ale Kozlanský se vyděsil úplně stejně, jako kdyby mu do ucha zařval východopruský junker.

„A-ano,“ vykoktal rychle, „proč se ptáte? A kdo...? Kdo vlastně...?“

„Gut,“ přikývl stroze ten chlap a už se hejtmanovi dál nevěnoval. Namísto toho se zase začal černýma pichlavýma očima pátravě rozhlížet po vítajícím davu, jako kdyby mezi všemi těmi lidmi hledal nejméně anarchistu s pekelným strojem.

Kozlanský se otrásl, ale vlak už stál u nástupiště a on teď měl jiné povinnosti, než zpovídat nezvaného tazatele.

Kapela se právě dostala k „Říš rakouská nezahyne, sláva vlasti, císaři!“, když se u salonního vozu otevřely dveře, aby se z nich na perón vyhrnulo několik uniformovaných osob, které před vlakem utvořily menší špalír. A pak se v dosud nuceném jásání davu přeci jen objevilo trochu upřímnosti: z vlaku vystoupil sám císař rakouský, apoštolský král uherský, dále král český, dalmatský, chorvatský, slavonský, haličský, vladimírský a ilyrský a vůbec držitel několika desítek panovnických titulů, které mu propůjčovaly vládu nad značnou částí střední Evropy. Ženské v davu si dokonce začaly špitat cosi o tom, že tenhle třicátník s pečlivě zastřiženým knírkem je docela fešák.

Císař ještě pomohl vystoupit své manželce, ale pořádně se rozhlédnout po staropackém nádraží už nestihl, neboť si to k němu hrnul Kozlanský, který za sebou táhl vyděšené děvčátko s kyticí.

Jen aby nezapomněla tu slavnostní básničku. Pak už to půjde jako na drátkách podle stokrát nacvičovaného protokolu.

A děvčátko hejtmana nezklamalo. S ostychem, který byl stejně tak pochopitelný jako roztomilý, oddeklamovala dívenka první sloku o Rakouském orlu, který drží ochranná křídla nad všemi národy monarchie, a o dobrotivém mocnáři, jenž v těžké době přinese říši mír. Císař se usmíval pod oficířským knírkem a jeho žena příkyvovala každému slovu malé recitátorky – ačkoliv Kozlanský se takhle narychlo nedokázal rozpomenout, jestli stejně jako její manžel rozumí češtině.

Děvčátko se na okamžik odmlčelo, císař natáhl ruku, aby je pohladil, ale dívka se náhle nadechla a spustila druhou sloku. Kozlanský se najednou cítil trapně. Na papíře to přeci takhle dlouhé nevypadalo.

Jenže tohle nebylo to jediné, co mu dělalo starosti. Přidušené mumlání mezi zástupci zdejšího okresu, které předtím přehlušil hukot přijíždějícího vlaku, se opět ozvalo. A hejtman by přísahal, že v mezerách mezi veršiky zaslechl něco jako „počkej, až mu řeknu...“.

Slavnostní oblek mu byl najednou bůhví proč těsný. Hergot, proč s tím ti četníci něco neudělají?

A aby toho nebylo málo, začal se znovu ozývat šum i z druhé strany. Tam, kde stál špalír místního obyvatelstva – hlavně žen z textílek a jiných továren. Nenápadně tím směrem pootočil hlavu a všiml si, jak se k nim tím davem jedna z žen prodírá.

Tohle nemohlo skončit dobře.

V ten okamžik vykročil vpřed i zástupce dělnických družstev.

Jenomže jako kdyby nikdo nic z toho neviděl. Jako kdyby byli všichni uhranutí děvčátkem, které s takovou pečlivostí recitovalo oslavnou báseň.

Tedy vlastně všichni ne. Kdesi za Kozlanského zády se ozvalo cvaknutí pojistky pistole. Ten tmavý chlap. Nikdo jiný to být nemohl.

A on tu stojí přímo před císařem a musí se klanět a nuceně usmívat, zatímco se na něj z tolika směrů valí katastrofa.

No tak... Udělejte někdo něco! Cokoliv!

Děvčátko zmlklo a císař jej pohladil po tváři. Pak pronesl ještě několik pochvalných slov a zeptal se, jak se holčička jmenuje.

„Moje dcera,“ vyhrkla najednou ta ženská, která se hrnula špalírem, „to je má dcera...“

Císař se otočil a usmál se. Ještě pořád mu nic nedocházelo. Ještě ne.

Jenže Kozlanskému už ano. Věděl, kdo to je – ačkoli ji samotnou nikdy neviděl. Jedna z těch vyhublých ženských, kterým manželé a synové dnes a denně umírali na frontě, zatímco ony musely potem a krví pohánět stroje, na nichž stála všechna síla mocnářství. Těmhle stačilo to nejmenší, aby vytáhly do ulic.

A právě téhle pan řídící ještě uloupil dcerku, aby se tu jako cvičená opička pitvořila pro císaře. Aby tu stála ve vypůjčených šatičkách a ukazovala, jak jsou šťastní a jak oddané snáší tu trochu nepohodlí. Možná, že s ním ze začátku snad i souhlasila. Třeba myslela, že za to dostanou o trochu větší příděly. A teprve teď, když vše viděla, míra její trpělivosti přetekla.

Krucinál, zaúpěl v duchu Kozlanský, copak to nikdo nevidí? Copak ji všichni považují jen za hrdou matku, která se chce pochlubit svou ratolestí? Ani řídící učitel, který holku demokraticky vybral místo jiné, co by to sice nedokázala takhle přednést, ale která by nebyla z tak problémové rodiny?

Vždyť jí stačí se prosmýknout kolem četníků a bude už skoro u císaře. Pokud tam tedy nebude dřív socialista z druhé strany. Anebo snad bude nejdřív střílet horský myslivec?

A pak zčista jasna jeden z četníků vystoupil z řady.

Jako kdyby chtěl císaři vzdát poctu.

Jenže natolik nešikovně, že se s ním ta ženská musela zákonitě srazit, takže ztratila rovnováhu a spadla na zadek.

Všichni se tím směrem okamžitě obrátili. Včetně císaře, kterému snad i trochu pod knírem zacukaly koutky úst. Děvčátko se vytrhlo hejtmanovi a s výkřikem „Mami! Maminko!“ se za ženou rozeběhlo.

Četník – mladý závodčí, u něhož si Kozlanský nedokázal narychlo vybavit, na které stanici vlastně slouží – se na okamžik zatvářil zaskočeně, ale vzápětí ukázal, že neztratil duchapřítomnost.

Nejenže překvapené ženě, která hned začala dcerku líbat, zatímco se jí po tváři koulely slzy, pomohl vstát, ale vzápětí se rozhlédl a mávl na vousatého národního socialistu, který se tím vším nenechal vyvést z míry a stále se blížil k císaři: „Potřebuju s ní pomoct.“

Odpovědí mu bylo jen zaražené mlčení a zmatené rozhlížení.

„Ano, od vás!“

Všechny oči v davu se upřely na vousáče, který se najednou místo toho, kdo neohroženě předstoupí před císaře, mohl stát tím, kdo odmítne přispěchat na pomoc očividně otřesené ženské.

A tak, aniž by změnil odhodlaný výraz ve tváři, zamířil směrem k závodčímu a za okamžik už společně odváděli křečovitě vzlykající dělnici, která stále pevně objímala dcerku, po nástupišti k nádražní budově.

Kozlanský se obrátil zpátky k císaři. Uklonil se a začal svou mnohomluvnou vítací řeč.

I když bezprostřední nebezpečí skandálu pominulo, stále ještě mu na čele perlil pot a stále ještě se mu třáslý ruce.

Stále ještě za ním totiž stál horský myslivec, který mu v krátkém okamžiku, kdy se oči všech upíraly na odcházející trojici, zasyčel do ucha: „Tenhle skandál si odskáčete! Vy i ten závodčí!“

„Závodčí Jindřich Kališ!“

Kozlanský, který roztržitě přecházel po kanceláři přednosta stanice, kam zamířil hned po audienci u císaře, se na okamžik zarazil a pokynul četníkovi, aby usedl.

„Závodčí, závodčí,“ zabručel, „ale odkud? Ze soudního okresu Paka nebo Hořice?“

„Ani jedno, pane hejtmane. Pro dnešní den mne sem přidělilo semilské okresní hejtmanství z Lomnice nad Popelkou.“

„Jistě, jistě,“ mávl rukou Kozlanský, jako kdyby takovou odpověď předvídal už od okamžiku, kdy si sem závodčího nechal zavolat, „žádal jsem přeci přes strážmistra Hájka tamní velitelství o asistenci.“

Pak se zastavil před nástěnnými hodinami, jejichž ručička se zvolna sunula vstříc třetí hodině, a netrpělivě si odkašlal: „Jak to jde tam venku?“

„Jeho císařská a královská Veličenstva udělují poslední audien-
ce. Nevyskytly se žádné komplikace a podle přednosta stanice by
měl vlak odjet směrem na Brandýs nad Labem přibližně za čtvrt
hodiny.“

„Dobře,“ přikývl hejtman, ale pak se náhle k četníkovi obrátil
čelem. „Proč vás napadlo srazit tu ženskou? Že jste to udělal ná-
hodou?“

Kališ zavrtěl hlavou. „Schválně. Pane hejtmane, nevím, jestli jste
si jí pořádně všiml, ale ona se chystala udělat před Jeho Veličen-
stvem hysterickou scénu. A při vší úctě, něco takového by nikomu
neprospělo. Ne, když jsme pořád skoro na pokraji hladomoru. Když
tu každého druhého chlapa svrbí ruce vzteky a každá druhá ženská
má někoho na frontě. Proto jsem taky zarazil toho nársocana. Ten
by ostatně císaři mohl říct i něco mnohem horšího. Něco, co by
slyšely desítky lidí...“

Kozlanský mimoděk přikyvoval. Rozhodně nebyl zvyklý na
to, že by četniční závodčí trpěli takovou mírou předvídatosti.
Z četníků v Nové Pace se snad jakýmsi rozhledem mohl vykázat
strážmistr Hájek, ale to byl jednak jeden z nejméně postavených
četníků v okrese a jednak i on v poslední době občas projevoval
názory, které měly se způsoby ctidbalého četníka jen pramálo
společného.

„Jenže takhle jste to viděl vy,“ povzdychl si, „a hodně podobně
jsem to viděl i já. Bohužel lidé od Jeho Veličenstva vidí jen naše
neodpustitelné selhání, kdy jsme nedokázali zabránit tomu, aby
se někdo takový vůbec k císaři přiblížil.“

Četník bez mrknutí oka přešel, že ho hejtman rázem učinil
spoluzodpovědným za císařovu bezpečnost, a jen pokrčil rameny:
„Víte, občas si z náznaků kolem dokážu představit, kam kdo míří
nebo co sleduje. Ale tady můžu říct, že při takovém množství lidí
nešlo podobnému výstupu téměř zabránit.“

Kozlanský se těch slov okamžitě chytil jako tonoucí stébla: „Jistě. Pochopitelně. To oni to chtěli. Vítání... Špalíry... Davy... Ne já, pane závodčí, ale oni jsou tím vinni! Já jsem si byl svých povinností vědom. Já ano! To doprovod Jeho Výsosti selhal! A já z toho vyvodím...“

„Co z toho vyvodíte?“

Ve dveřích stál ten snědý horský myslivec. V ruce držel tmavé kožené desky a na tváři mu hrál až nepříjemně vědoucí úsměv.

„Já?“ vydechl zaraženě Kozlanský. „Já jen že vyvodím nejprřísnější důsledky pro toho, kdo měl celé dnešní pozdvižení na svědomí. Ať je to, kdo chce.“

A přitom nenápadně pošilhával po závodčím, jako kdyby právě v něm našel ideálního obětního beránka.

„Máte štěstí,“ ušklíbl se myslivec, „jednak v tom, že vlak za pár minut odjíždí, a tak zde nemohu všechno řádně vyšetřit. Ale především v tom, že celá ta aférka byla na první poled natolik bezvýznamná, že ji tisk přejde mlčením a že i císaře pouze pobavila. On si ani nebyl vědom toho, že by mu právě zde mohlo hrozit nebezpečí, jako už tolika členům jeho rodiny.“

„Vy myslíte atentát?“ vytřeštil hejtman oči, „Proboha, něco takového –“

Ale myslivec ho bryskně umlčel: „O tom, zda a jak bylo ohroženo Jeho Veličenstvo, rozhoduji já a nikdo jiný. Nicméně, jak říkám, tentokrát jste měl štěstí, takže na základě císařova rozhodnutí...“ Teatrálně rozevřel desky. „Z eráru vyplatíte pět korun té malé dívce za její básničku. Dále deset korun a kytici květin její matce jako bolestné. Císařovým jménem se přeptáte na její zdraví a popřejete co nejbližší uzdravení. Rovněž vyjádříte poděkování muži, který ji pomohl odvést z nástupiště, a v soukromí pokáráte četníka, který svým neobratným jednáním celou situaci způsobil.“

Přitom upřel pohled černých očí na Kališe a znovu se nepříjemně usmál.

Ale teď se usmíval i Kozlanský. Tak přeci jen z toho vyšel s čistým štítem.

Jenže myslivec ještě nebyl u konce. Zaklapl desky a pohlédl znovu na hejtmana. „Tolik Jeho Veličenstvo. Co se mne osobně týče, já bych vám, pane hejtmane, naopak radil, abyste tady pana závodčího odměnil, protože jenom jeho pohotový zákrok vám dneska zachránil krk. A podle mého doslova.“

Načež se otočil a beze slova rozloučení odešel z kanceláře.

„Tak to vidíte, závodčí,“ přikývl hejtman, sotva se ujistil, že myslivec je bezpečně mimo doslech, „nakonec to nebylo tak zlé. Stačilo, aby zaslechl, že bych dokázal, že za všechno můžou oni, a hned nám radši ani nic nevytkl. Kdepak, takhle se na ty chytráky ode dvora musí.“

„Jistě, pane hejtmane,“ kýval hlavou Kališ, který jen s námahou skrýval pobavení nad náhlým návaem statečnosti Kozlanského, „musím říct, že jste to zvládl obdivuhodně.“

„No, jen nechte na hlavě,“ usmíval se hejtman otcovsky, „však i vy na tom všem máte podíl. Ten váš zákrok... Sice to nebylo úplně předpisové, ale přesto vám určitě nechám udělit finanční odměnu nebo vás navrhnu na metál. Protože, pane závodčí, copak ti tam ve Vídni – ti se jen naparují a dělají důležité. To jen díky nám stojí mocnářství jako pevná hráz, která přežije každy otřes.“

Odkudsi zvenku zazněla do jarního odpoledne píšťala lokomotivy a Kališe náhle napadlo, jestli je celá stavba mocnářství natolik pevná, aby přežila alespoň do doby, než císařův vlak přijede do Čech znovu.